Openbaar

Zaaknummer: Z/26/388495

Informatienota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Tweede informatienota sociaal domein januari-augustus 2026

Collegedatum: 10 november 2026

Kernboodschap

- **We versterken het sociaal team en sociale basis.** Dit doen we om slagkrachtig te zijn en zoveel mogelijk ondersteuning en zelfversterking aan inwoners te bieden en daarmee geïndiceerde individuele zorg te voorkomen.
- **Wmo inzet daalt nog steeds.** Door zelf ondersteuning te bieden en samen met inwoners te kijken wat via de sociale basis of eigen netwerk kan worden verkregen verminderen we het zorg gebruik.
- **De jeugdzorgkosten laten een lichte daling zien ten opzichte van de prognose.** Toch zien we nog steeds een grote noodzaak om het gebruik te verminderen daar waar we als gemeente een invloed op hebben. Dit door de sociale basis de sociale teams te versterken en door te ontwikkelen en te proberen de hang naar GGZ zorg te verminderen met alternatieven.
- **We beïnvloeden de koers door de data te analyseren.** We houden grip en focus door gedegen analyses op inhoud en financiën. We vertalen dit door in beleid en uitvoeringsplannen en gerichte acties om uitzettingen te verminderen en stabilisatie te continueren. Uitzettingen worden daardoor vroegtijdig gesignaleerd, maar zijn daarmee niet te voorkomen. Het geeft ons wel materiaal om bij te sturen.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit
19-05-2025	*Beslisnota 'Robuust sociaal team en sterke sociale basis Z/25/299103*
25-09-2025	*Eerste informatienota Sociaal Domein tot april 2025 Z/25/301360*
25-09-2025	*Informatienota Stevige sociale teams en solide sociale basis Z/25/313087*
29-01-2026	*Tweede informatienota sociaal domein tot augustus 2025 Z/25/331068*
25-06-2026	*Eerste informatienota Sociaal Domein 2026 Z/26/357012*

Toelichting
We informeren uw raad volgens de bestaande P&C-cyclus over de stand van zaken rondom de toegang, welzijn en het zorggebruik Wmo en Jeugdhulp. Hiermee creëren we inzicht in de ontwikkelingen van zorg, welzijn en toegang en de financiële gevolgen daarvan.

In deze informatienota schetsen we tweemaal per jaar een beeld van de ontwikkelingen, zowel inhoudelijk als financieel. Dit is de tweede informatienota van 2026. Deze nota is op hoofdlijnen opgesteld. Bij de volgende informatienota, voegen we ook een uitgebreide monitor toe. We noemen deze nota "De stand van zaken sociaal domein". Hoewel we niet het volledige sociaal domein beschrijven in deze nota bundelen we steeds meer onderwerpen uit dit domein en daarom is deze titel passend.

1. Sociale basis

Gemeente Wijchen staat, net als veel andere gemeenten, voor grote opgaven voor de sociale basis. Het gaat onder andere om het Integraal Zorgakkoord (IZA), het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), de Hervormingsagenda Jeugd en het Hoofdlijnenakkoord Ouderenzorg (HLO). Deze landelijke programma's hebben ieder hun eigen regels, geldstromen en afspraken, maar gaan vaak over dezelfde onderwerpen. Daarom werken we projectmatig aan een betere samenwerking en samenhang tussen deze programma's.

Welzijn/vrij toegankelijk aanbod:
Welzijn is van groot belang in de doorontwikkeling van de sociale basis in samenhang met het sociaal team. We hebben de Stout groep gevraagd voor Wijchen en Druten te beschrijven hoe we de sociale basis het beste kunnen doorontwikkelen en hoe wij als gemeente de opdracht hierover goed kunnen formuleren en regie kunnen voeren op de resultaten. Ook hebben we gevraagd hoe we ervoor kunnen zorgen dat het welzijnsaanbod minder kwetsbaar kan worden. Ook zijn de ervaringen en werkwijze van onze regiogemeenten in het rijk van Nijmegen toegevoegd. Dit past binnen de gedachte van regionale versterking door van elkaar te willen leren. Het rapport wordt eind 2026 aan uw raad aangeboden.

Sinds september biedt naast Meervoormekaar ook Sterker welzijnsaanbod. Dit in het kader van algemeen maatschappelijk werk. Het is nog te vroeg om hier ervaringen op uit te wisselen. We zullen dit in de volgende nota doen.

De subsidie vaststelling 2025 en toekenning 2027 van MeervoorMekaar vindt momenteel plaats. Omdat dit een intensief traject betreft gaan we daar in deze nota niet op in maar zullen Uw raad via separate beslis- en informatienota's informeren voor het einde van de jaar.

Gezond en Actief Leven Akkoord, Integraal Zorgakkoord, Aanvullend Zorg en Welzijn Akkoord en Sportakkoord
Vanaf 2027 worden het GALA en IZA opgevolgd door het AZWA (Aanvullend Zorg en Welzijn Akkoord). We werken hierin samen met regiogemeenten, zorg- en welzijnspartijen en zorgverzekeraar aan de beweging van zorg naar gezondheid.

Taak voor de gemeenten is om te zorgen voor een goede preventieve basis. We werken aan het verstevigen van de 'ketenaanpakken' voor valpreventie, overgewicht bij jeugd en volwassenen, een kansrijke start voor jonge kinderen en welzijn op recept. Vanaf 2027 zetten we ook in op een ketenaanpak dementie. Door daarnaast te werken aan de brede versterking van collectief aanbod in de sociale basis wordt ontmoeting gestimuleerd en is er laagdrempelig en herkenbaar verwijsaanbod. We gaan laagdrempelige inloopvoorzieningen sociaal en gezond inrichten, zetten in op mantelzorgondersteuning en respijtzorg én willen de samenwerking met de eerstelijnszorg op wijkniveau versterken.

Bij Gezond en Actief en het Sportakkoord kan subsidie aangevraagd worden door initiatieven in de gemeente. De bijbehorende rijksmiddelen voor het Sportakkoord lopen tot en met 2026. Op dit moment is nog niet bekend of er vanaf 2027 een vervolg komt en in welke vorm dit gebeurt.

Verbeteren van Mantelzorgondersteuning
We zijn continu in gesprek met ervaringsdeskundigen en professionals om signalen op te halen. Zo is er een respijtwijzer ontwikkeld voor professionals, verbeteren we de informatie rondom personenalarmering en zijn we gestart met themabijeenkomsten voor mantelzorgers. Dit jaar vindt er wederom een Week van de mantelzorg plaats, met het thema 'Alledaags geluk'.

Dementievriendelijk Wijchen
De Kerngroep Dementie heeft dit jaar wederom diverse activiteiten georganiseerd. Zoals een dansmiddag in de zomer en de week van dementie. Ambtenaren van de Werkorganisatie Druten Wijchen hebben opnieuw trainingen gevolgd in dementievriendelijk gedrag.

Iedereen doet mee (inclusie)
De werkgroep Inclusie ontwikkelt zich steeds verder. Naast het organiseren van en ondersteuning bij verschillende activiteiten, wil de werkgroep ook graag vaker advies geven over het beleid van de gemeente.
Daarnaast blijven zij activiteiten organiseren en ondersteunen, zoals het prikkelarme gedeelte van de optocht en de prikkelarme kermis in het afgelopen jaar. Bij evenementen zoals "Hard en Hollands" denken ze mee over de toegankelijkheid.

Aanbod en ontwikkelingen inwoners met een psychische kwetsbaarheid
Op 1 september 2026 is het Verkennend Gesprek van start gegaan in een aantal gemeenten in het Rijk van Nijmegen waaronder Wijchen. Het Verkennend helpt inwoners met een hulpvraag naar de juiste informele en formele steunbronnen. Hiermee krijgen inwoners sneller passende hulp en worden de wachtlijsten in de GGZ verkort. In de huidige fase zijn twee huisartsenpraktijken in Wijchen gestart en het is de bedoeling dat in 2029 alle huisartsenpraktijken naar het Verkennend Gesprek verwijzen.

In oktober 2026 is er weer een nieuwe flight door de campagne 'Hoe is het?' gestart met daarin aandacht voor mentale gezondheid. Dit keer rondom World Mental Health Day op 10 oktober.

De voorbereidingen van het opstellen van het Lokaal Uitvoeringsplan Dak- en Thuisloosheid zijn volop bezig. Wijchen is als een van de drie pioniersgemeenten in Gelderland Zuid begonnen met het opstellen van een plan om een kleinschalige opvang voor dak- en thuisloze mensen te realiseren.

Vanaf 2027 zal Kamers met Aandacht weer ingezet worden in Wijchen. Kamers met Aandacht biedt jongeren die vanuit zorg komen en richting zelfstandigheid groeien de gelegenheid om bij een verhuurder met aandacht te wonen.

Woonzorgvisie gemeente Wijchen
In het voorjaar van 2026 heeft het college de uitvoeringsagenda van de Woonzorgvisie vastgesteld. Het woonwensenonderzoek, dat op deze agenda stond, is uitgevoerd. We zijn op dit moment bezig met een onderzoek naar de taken van de Wooncoach, een invulling van het informatiepunt Langer zelfstandig thuis wonen en de campagne Bewust wonen.

Volkshuisvestingsprogramma (VHP)
Op dit moment wordt er een integraal Volkshuisvestingsprogramma (VHP) ontwikkeld. Dit bestaat uit bestaande doelen op het gebied van wonen, wonen en zorg, leefbaarheid, aandachtsgroepen, duurzaamheid en gebiedsontwikkeling. Het programma moet op 1 juli 2027 zijn vastgesteld en gepubliceerd. Na vaststelling wordt samen met inwoners en maatschappelijke partners gewerkt aan de benodigde maatregelen. Het programma kent een looptijd van 10 jaar.

Integrale wijkaanpak
De gemeente Wijchen heeft vanaf 1 januari 2026 drie gebiedscoördinatoren in dienst. Zij zijn een cruciale verbinding tussen de signalen van de leefwereld en de beleidskeuzes die er door de gemeente worden gemaakt. De hoofdopdracht die zij hebben is om ‘integrale wijkaanpakken’ te maken voor alle wijken en kernen van de gemeente Wijchen. Rond de jaarwisseling zullen zij in de eerste drie wijken/kernen starten om daar input op te halen. Daar worden signalen opgehaald die het ruimtelijk- en veiligheidsdomein en ook zeker het sociaal domein raken. De signalen die zij ophalen kunnen een bijdrage leveren aan de uitvoering van de verschillende beleidsthema's.

Aanpak armoede
De gemeente Wijchen werkt aan een nieuwe integrale Wijchense Armoede Aanpak. Het huidige beleidsplan Armoede, schulden en geldzorgen loopt tot en met 2026.

De afgelopen jaren hebben we veel goede ervaringen en nieuwe inzichten opgedaan in de samenwerking met onze maatschappelijke partners. Meer persoonlijke contacten en aandacht, toegankelijke voorzieningen en het stimuleren van de eigen regie zijn belangrijk om mensen in armoede een perspectief te bieden. Een belangrijke voorwaarde ook betrokken bij de doorontwikkeling van de sociale basis.

Onderwijs
De nieuwe Lokale Educatieve Agenda is dit jaar opgesteld en zal na besluitvorming door het college ter informatie aan de raad gestuurd worden in een aparte nota.

2. Toegang en gebruik van zorg

In Q1 van 2026 is de jaarlijkse Nulmeting Jeugd en WMO uitgevoerd. Tijdens meerdere inhoudelijke duidingssessies is op basis van de actuele zorgpopulatie, te verwachten trends in zorggebruik, definitieve tarieven 2026 en ontwikkelingen het geactualiseerde beeld 2026 (en verder) bepaald. Dit hebben we in de Perspectiefnota verwerkt, waarmee de actuele begroting is bijgesteld.

In voorliggende rapportage brengen we de laatste ontwikkelingen in het zorggebruik en de daaraan gerelateerde kosten in beeld (zorggebruik stand t/m augustus 2026). Deze resultaten zijn verwerkt in de Programmarapportage november 2026 (P&C- cyclus). Volgens deze methodiek monitoren en duiden we door het jaar heen, vergelijken we periodiek de actuele begroting en de realisatie, en stellen bij waar nodig.

Belangrijkste bevindingen toegang

- We blijven investeren in de doorontwikkeling van het sociaal team. Dit door het toevoegen van een gedragsdeskundige en het beschikbaar houden van de POH-jeugd. Daarnaast zetten we stappen in het zelf bieden van ondersteuning.
- De formatie op orde houden is een blijvende investering. Vooral het team jeugd vraagt aandacht hierin. Dit doordat we uitbreiden en daarnaast stabiliteit beogen. Door ziekte en natuurlijk verloop is dit een uitdaging. Toch is het jeugdteam erin geslaagd alle spoedeisende zaken op te pakken door goed te triageren. In de overige teams is er sprake van stabilisatie. We zijn trots op ons sociaal team welke ondanks de veelheid aan vragen en de veranderingen door hervormingsagenda jeugd en de noodzaak tot doorontwikkeling hard werken met positiviteit en doorzettingsvermogen.
- Samenwerking tussen het sociaal team en MeerVoormekaar is cruciaal in het doorontwikkelen van de sociale basis. Een voorbeeld van een casus en nieuw ontwikkeld collectief aanbod is toegevoegd in bijlage 1.
- Bij de begroting 2027 is een bestedingsplan voor 2027-2030 voorgelegd. Hierin staat hoe we het Sociaal Team en de sociale basis verder willen versterken. Een belangrijk onderdeel is dat het Sociaal Team zelf meer begeleiding gaat bieden.

Belangrijkste bevindingen Jeugd

- Bij jeugd GGZ zien we een stijging bij zowel basis als specialistische behandeling. Deze toename komt doordat de inzet van behandeltrajecten langer zijn en intensiever. Ook worden behandeltrajecten vaker verlengd. Deze stijging van GGZ zorg zien we regionaal. Daarom trekken we regionaal op om te onderzoeken wat onze beïnvloedbaarheid is.
- In plaats van LTA (Landelijke transitiearrangementen) worden er vanaf 2025 nieuwe EF (Essentiële functies) zorgproducten ingezet. We zien daardoor een verschuiving tussen deze categorieën. De jeugdigen binnen de EF zijn zo complex dat je bij deze jeugdige nog steeds een stapeling van zorg ziet.
- Met tijdige inzet proberen we problemen minder zwaar te laten worden en ook proberen we specialistische kennis erbij te halen zodat een kind niet een andere behandelaar of andere onderwijsvorm nodig heeft of verder vastloopt. Ook is het doel om opname en uithuisplaatsingen te voorkomen. Toch moeten we constateren

dat bij een aantal jeugdigen de problematiek dermate ernstig is dat we dit met preventie of snellere inzet niet kunnen voorkomen of beïnvloeden. Voor deze groep is het maatwerk in het zoeken naar passend aanbod.
- We zien het aantal jeugdigen in verblijf dalen maar wel dat de zorgvragen van deze jeugdigen complexer en intensiever worden.
- We zien een stijging van de tarieven. Dit zorgt ervoor dat bij een aantal categorieën waar we een daling in het aantal jeugdigen en eenheden zien, we toch een stijging in kosten hebben.
- Bij ambulant zien we een daling van de ambulante begeleiding. In september is Algemeen Maatschappelijk werk toegevoegd aan het Sociaal Team. In 2027 wordt er gestart met ambulante begeleiding functies voor Jeugd en Wmo binnen het Sociaal Team. Verwachting is dat dit zorgt voor een verdere afnamen van ambulante begeleiding bij zorgaanbieders.

Evaluatie regioprogramma Jeugd
Bij het vaststellen van het Regioprogramma Jeugd Rijk van Nijmegen 2023-2028 is toegezegd jaarlijks een evaluatie uit te voeren. De evaluatie van 2025 is onlangs gepubliceerd, met de volgende resultaten. De volledige evaluatie is toegevoegd als bijlage 2.

In 2025 hebben de gemeenten in het Rijk van Nijmegen samengewerkt aan het versterken van kinderen en gezinnen. Het doel is om problemen eerder te voorkomen en de inzet van jeugdhulp te verminderen. Ook voor de gemeente Wijchen zijn hierin belangrijke stappen gezet. Zo is er een regionale ontwikkelagenda voor inclusief onderwijs vastgesteld en is de aanpak voor het voorkomen van suïcide onder jongeren uitgebreid naar meer scholen. Daarnaast is gestart met Join Us, een aanpak tegen eenzaamheid onder jongeren. Voor gezinnen met complexe problemen is de samenwerking tussen hulpverleners verder verbeterd. Ook is gewerkt aan meer passende hulp in een gezinssituatie, het voorkomen van problemen bij scheidingen en het vergroten van de veiligheid binnen gezinnen.

Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028
De Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 beschrijft hoe we de jeugdhulp de komende jaren willen verbeteren. Het doel is om kinderen en gezinnen eerder passende ondersteuning te bieden. Ook moet de jeugdhulp betaalbaar en beschikbaar blijven voor de toekomst.

In 2025 heeft de raad via de begroting besloten om te investeren in de verdere ontwikkeling van het Sociaal Team. In september 2025 is de raad geïnformeerd over de eerste stappen. In 2026 zijn verschillende onderdelen gestart of verder ontwikkeld:
- Buurtgezinnen: is in januari 2026 gestart. Buurtgezinnen koppelt gezinnen die ondersteuning nodig hebben aan vrijwillige steungezinnen. Het eerste jaar richt buurtgezinnen zicht vooral op het opzetten van een netwerk van steungezinnen. Maar dit eerste jaar zijn al 7 matches gemaakt tussen vraaggezinnen en steungezinnen.
- POH-Jeugd: begin 2026 zijn twee praktijkondersteuners jeugd gestart. Zij ondersteunen huisartsen en inwoners bij vragen over opgroeien en opvoeden.

Hiermee willen we eerder passende hulp bieden en zwaardere zorg waar mogelijk voorkomen.
- Ecosysteem Mentale Gezondheid (GEM): we werken aan een Ecosysteem Mentale Gezondheid (GEM) voor jeugd. We verbinden organisaties op het gebied van zorg, onderwijs, welzijn, jeugd, cultuur en sport. Samen werken we aan een betere mentale gezondheid van jongeren. In 2026 hebben we samen met het onderwijs, welzijn en cultuur het project 'De Bouwplaats' uitgevoerd op het Maaswaal College. Tijdens creatieve workshops deelden jongeren hun ideeën over mentale gezondheid en veerkracht. Op een speciale markt presenteerden zij deze ideeën aan lokale organisaties, ondernemers en andere betrokkenen. Samen met deze partijen onderzoeken we nu welke ideeën we kunnen uitvoeren. De rode draad van de ideeën is: ontmoeting zonder drempel, sport als manier om 'je hoofd leeg te maken' en het verlangen naar eigenaarschap en erkenning.

Onderzoek dure casuïstiek Jeugdwet
Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft onderzoek laten uitvoeren naar dure casuïstiek binnen de Jeugdwet. De gemeente Wijchen heeft hieraan deelgenomen, samen met 94 andere gemeenten. Het onderzoek brengt voor het eerst op landelijke schaal de omvang en financiële impact van dure jeugdhulptrajecten in beeld.

Uit het onderzoek blijkt dat een relatief kleine groep jeugdigen verantwoordelijk is voor een aanzienlijk deel van de jeugdzorguitgaven. Het aantal jeugdigen met jaarlijkse jeugdzorguitgaven van meer dan € 100.000 is landelijk naar schatting gestegen van circa 5.400 in 2022 naar circa 9.600 in 2024. De bijbehorende uitgaven namen toe van circa € 780 miljoen naar circa € 1,66 miljard. In 2024 was ongeveer 2,1% van de jeugdigen met jeugdzorg verantwoordelijk voor circa 23% van de totale jeugdzorguitgaven. Voor de gemeente Wijchen bedroeg dit aandeel 24%.

Dure casuïstiek kenmerkt zich veelal door langdurige en complexe trajecten, waarbij meerdere vormen van ondersteuning gelijktijdig worden ingezet. Verblijfszorg vormt hierbij het grootste aandeel van de uitgaven. Daarnaast blijkt dat dure casuïstiek vaak een meerjarig karakter heeft en dat de financiële impact tussen gemeenten aanzienlijk kan verschillen. Het onderzoek is beschrijvend van aard en doet geen uitspraken over beleidskeuzes of aanpassingen van de financieringssystematiek. De resultaten bieden een feitelijke basis voor de verdere discussie over de verdeling van middelen binnen de Jeugdwet.

Belangrijkste bevindingen WMO
- Bij dagbesteding volwassenen zien we een opvallende daling van het gebruik. Bij dagbesteding ouderen zien wij een verschuiving van de basis dagbesteding naar de specialistische dagbesteding, veroorzaakt door een strengere toegang tot de Wlz en het kwetsbaarder worden van de doelgroep.
- Het aantal klanten dat begeleiding ontvangt zien we licht stijgen, niet het aantal uren. Dit duidt op een gemiddelde lagere inzet van de begeleiding per inwoner. Verwijzers en zorgaanbieders geven aan dat situaties complexer worden.
- In plaats van reguliere of specialistische begeleiding wordt met succes regelmatig een lichtere vorm van begeleiding, de praktische begeleiding, ingezet.

- Tegen de verwachting in, gelet op de vergrijzing, zien we het aantal klanten met hulp bij het huishouden niet stijgen. De verwachte stijging van uren zet niet door. Dit komt ook door het tekort aan personeel bij onze aanbieders. Met deze organisaties maken we afspraken over de wijze waarop de beschikbare hulpen zo efficiënt mogelijk ingezet kunnen worden.

Financieel beeld Bijstelling 2026
In Q1 van 2026 is de jaarlijkse Nulmeting Jeugd en WMO uitgevoerd. Tijdens meerdere inhoudelijke duiding sessies is op basis van de actuele zorgpopulatie, te verwachten trends in zorggebruik, definitieve tarieven 2026 en ontwikkelingen het geactualiseerde beeld 2026 (en verder) bepaald. Dit hebben we in de Perspectiefnota verwerkt, waarmee de actuele begroting is bijgesteld.

In voorliggende rapportage brengen we de laatste ontwikkelingen in het zorggebruik en de daaraan gerelateerde kosten in beeld (zorggebruik stand t/m augustus 2026). Deze resultaten zijn verwerkt in de Programmarapportage november 2026 (P&C- cyclus). Volgens deze methodiek monitoren en duiden we door het jaar heen, vergelijken we periodiek de actuele begroting en de realisatie, en stellen bij waar nodig.

Wat is de verwachte afwijking t.o.v. de begroting?
Voor het lopende jaar 2026 verwachten we op het onderdeel Jeugd een **voordeel** van **€ 241k** ten opzichte van de actuele begroting. In de septemberrapportage was dit een verwacht nadeel van € 237k.
Dit verwachte resultaat leidt tot een storting in de egalisatiereserve Jeugd. Deze reserve is bedoeld voor het egaliseren van (verwachte) jaarresultaten Jeugd.

Voor het lopende jaar 2026 verwachten we op het onderdeel WMO een **voordeel** van **€ 940k** ten opzichte van de actuele begroting. In de septemberrapportage was dit een verwacht voordeel van € 522k.
Dit verwachte resultaat leidt normaliter tot een storting in de egalisatiereserve WMO. Deze reserve is bedoeld voor het egaliseren van (verwachte) jaarresultaten WMO. Omdat deze reserve al op het maximale plafond zit, vervalt de storting en valt het saldo vrij in het resultaat.

	Begroting 2026	Bijstelling 2026		
	Nulmeting 2026	Nov rap 2026	Verschil 2026	Vorige prognose 2026
Jeugdwet	20,3	20,0	0,2	20,5
wmo	11,3	10,4	0,9	10,8
totaal Jeugd + WMO	**31,6**	**30,4**	**1,2**	**31,3**

Voorliggende informatienota heeft geen begrotingswijziging tot gevolg. Bijstellingen lopen via de reguliere P&C- cyclus. Genoemde cijfers sluiten een op een aan bij de 4e rapportage 2026 Wijchen, ook wel de Programmarapportage november 2026 genoemd.